

"חייבים הסכם ממון": העליון מעשנה את הכללים בנוגע לחלוקת רכוש בגירושין

בית המשפט העליון קבע כי ניתן לחלק בין בני זוג המתגרשים גם נכס שהיה שייך לאחר מהם לפני הנישואים • מומחיות בענף חלוקות: יש אלו הסבורות כי מדובר בפריצת דרך לטובת שוויון במשפחה, אחרות מתריעות כי "אין יותר חסידות" לשום נכס

"פסק הדין מחדר את הכרסום שחל בחוק יחסי ממון, שאמור להגן על הנכסים של זוגות שנישאו אחרי 1 בינואר 1974". הפתרון, לדבריה, הוא הסכם ממון שיגבר על הלכת השיתוף הספציפי. "כדי לשמור על הפרדה בנכסים החיצוניים, חשוב והכרחי לערוך הסכם ממון ערב הנישואין שיפרט ברחל בתך הקטנה באילו נכסים יחול שיתוף ובאילו תנאים ועל אילו נכסים לא יחול שיתוף משום סיבה".

"מעטה אין לסמון על הוראות חוק יחסי ממון"

עו"ד רות דיין וולפנר, בעלים של משרד לדיני משפחה וירושה, מעבירה גם היא מסר חד-משמעי בנושא.

"מעטה אין לסמון על הוראות חוק יחסי ממון ויש לערוך הסכם ממון ברור, פרטני, ומעודכן, שמתייחס גם להתנהגות בני הזוג, וקובע שנכס מסוים יישאר נפרד גם אם ינהגו בו בשיתוף", אומרת דיין וולפנר. אחרת, גם הדירה שקיבלתם בירושה לפני 30 שנה – עלולה להפוך 'למשותפת', היא מוסיפה.

דיין וולפנר מדגישה, כי ניתן לערוך הסכם ממון לא רק לפני הנישואים אלא גם במהלכם, ואם יש נכסים שבעקבות פסק הדין החדש מבקש אחד מבני הזוג להגן עליהם – מומלץ לערוך לגביהם הסכם ממון כזה, ולדאוג לאישורו בבית המשפט לענייני משפחה.

הלפרינקר, מזכירה, כי ברקע הפרשה ניצב המתח המלווה את דיני המשפחה בין הדין האזרחי ובין הדין הדתי. המצב בישראל חריג ביחס לרוב העולם, שם נכסים מלפני הנישואים, או כאלה שהתקבלו במתנה או בירושה, לא נכללים בשיתוף, היא אומרת.

החלטותיו של בית המשפט העליון לאורך השנים נובעות, לדברי הלפרינקר, מ"העצור להוציא את סוגיית השיתוף מתחולת הדין הדתי. כך נוצר מצב יוצא דופן, שבו אפשר לרכוש זכויות קניין מכוח התנהגות שבאופן טבעי אפשר לפרשה בכיוונים סותרים".

ניתן אפוא לראות, כי בעוד שהמומחיות בתחום חלוקות ביניהן בשאלה עד כמה התקדים שיצר בית המשפט העליון מקדם את השוויון או פוגע בזכויות הקניין, דומה כי יש הסכמה על דבר אחד: ההכרעה הדרימטית והלכת בקרוב לשנות את האופן שבו מחלקים נכסים בין בני זוג שיחסייהם הסתיימו.

עיקרי פסק הדין

השיתוף יכול לחול גם בנכסים שאינם רק דירת המגורים המשפחתית	השיתוף בנכס יהיה במתכונת של 50-50, אלא אם בני הזוג החליטו אחרת	כדי שהשיתוף יתאפשר די בכך שהתנהגות הזוג מעידה כי הסכימו על כך, ללא צורך בהסכם כתוב	השיתוף ברכוש עשוי לכלול גם נכס שאחד מבני הזוג צבר לפני הנישואים או שקיבל במתנה או בירושה
---	--	--	--

עו"ד יהודית מייזלס: "ביהמ"ש מתרחק מהגישה ה'קרה' של הדין ומכיר בהסכמות שנוצרות בהתנהגות, גם אם אינן כתובות. זהו הסתכלות חכמה, רגישה וחדשנית"

עו"ד רות דיין וולפנר: "יש לערוך הסכם פרטני ומעודכן, שמתייחס גם להתנהגות בני הזוג, אחרת גם הדירה שירשתם לפני 30 שנה עלולה להפוך 'למשותפת'"

מייזלס, מומחית ומרצה לדיני משפחה.

לדבריה, "יש כאן אמירה לגבי מהי בעצם משפחה. בית המשפט מתרחק מהגישה ה'קרה' של הדין ומכיר בהסכמות שנוצרות בהתנהגות, גם אם אינן כתובות. זהו הסתכלות חכמה, רגישה וחדשנית".

"לשינויים יש השפעה על כל זוג נשוי כמעט"

מנגד, יש מי שמתריעים מפני שינוי הכיוון שיסמן העליון. "עד היום, בני זוג נשואים, בשנה מיוזמים בציבור, יכולים היו להיות בטוחים שרכוש שהביאו איתם לנישואים, או שקיבלו במתנה ובירושה, מוגן לפי החוק. פסק הדין מטלטל את הוודאות הזו". כך סבורה עו"ד ליאת שקלרד ממשרד שקלרד תירוש.

לדבריה, "החירושים בפסק הדין הם מרחיקי לכת ויש להם השפעה כמעט על כל זוג נשוי, כי אין יותר 'חסינות' לנכסים חיצוניים".

שקלרד מוסיפה, כי העליון הקל משמעותית על האפשרות לשתף בנכסים עסקיים.

"אפשר לקבוע שיתוף מלא אפילו בלי השקעה אקטיבית מצד שני בני הזוג בנכס אלא אם עליית הערך שלו נבעה מנסיבות חיצוניות בלבד. פסק הדין מסמן תווה דרימטית לעבר פרשנות המחליטה את ההגנות שהחוק נועד לספק", היא אומרת. עו"ד דלית יניב מסר, המטפלת בתיקי גירושים מורכבים, מסכימה.

השופטת יעל וילנר
צילום: דוברת הרשות השופטת

לזכויות בדירות שנבנו על הקרקע לאחר הנישואין, אך קבעו כי הקרקע שייכת בלעדית לאישה.

"התוצאה דרמטית, והרחיבו כאן משמעותית את הלכת השיתוף הספציפי שעד היום הופעלה לרוב רק לגבי דירת המגורים של המשפחה", מסבירה פרופ' רות הלפרינקר, מומחית לדיני משפחה וראשת מרכז רקמן לקידום מעמד האישה באוניברסיטת בר אילן.

עם זאת, לדבריה, ההכרעה "עולה בקנה אחד עם הגישה של השופטת וילנר לכל אורך הדרך. היא מכירה בזכויות היוצרות בעלות משותפת בחלקים שווים בנכסים".

עורכות דין המייצגות בהליכי גירושים מסכימות כי צפוי שינוי דרמטי.

פסק הדין מהווה הרחבה חשובה, דרושה וצודקת להלכת השיתוף הספציפי, אומרת עו"ד יהודית

עמרים גיל

ניתוח גלובס

פסק הדין התקדימי של בית המשפט העליון, אשר קבע כי נכס שהיה שייך לאחר מבני הזוג עוד לפני הנישואים עשוי להתחלק שווה בשווה בין שני בני הזוג בעת הגירוש, מטלטל את דיני המשפחה בישראל.

השופטת יעל וילנר קבעה השבוע, בהסכמת השופטים דוד מיינץ וגילה כנפישטייניץ, כי הלכת השיתוף הספציפי – המאפשרת לשתף שני בני זוג בזכויות על נכס שצבר אחד מהם עוד לפני הנישואים, או שקיבל במתנה או בירושה – תורחב.

ההלכה נחשבת מלכתחילה לחריג לכלל הקבוע בחוק יחסי ממון, שלפיו נכסים שנצברו לפני הנישואים לא יהיו חלק מחלוקת הרכוש.

כעת, קבעה וילנר, כי אם ניתן להסיק מהתנהגות הזוג על הסכמה בפועל לשתף את הנכס – די יהיה בכך כדי שהשיתוף בנכס השייך לאחר מבני הזוג יוכל לצאת לפועל.

עוד קבעה, כי החלוקה תהיה שוויונית (50-50), וכי השיתוף עשוי לגבור על הדרישה המופיעה בחוק המקרקעין ובחוק יחסי ממון, שלפיה נדרש הסכם כתוב לצורך שיתוף הנכס.

וילנר אף הבהירה, כי ניתן לשתף לא רק את דירת המגורים המשפחתית אלא נכסים נוספים.

וילנר התבססה על "מאפייני השותפות הנובעת מחיי הנישואין". לדבריה, הלכת השיתוף הספציפי "מכירה בכך שבני זוג עשויים לגבש בהתנהגותם הסכמה בדבר שותפות בנכס מסוים – באופן שייצור הסתמכות משמעותית מצד בן הזוג שאינו רשום כבעל הנכס – ומחמת טבען של מערכות יחסים זוגיות, הסכמה זו לא תקבל ביטוי מפורש וממוסמך".

"התכחשות לאותה הסכמה מצד בן הזוג הרשום כבעל הנכס, לאחר שבני הזוג פעלו בהתאם להסכמה זו, יש בה כדי 'לקבע' חוסר שוויון ממוני שבני הזוג לא רצו בו בזמן אמת".

זכויות בדירות שנבנו על קרקע השייכת לאישה

התיק שיצר את התקדים עסק בסכסוך בין בני זוג, שהתגרשו אחרי 23 שנות נישואים, לגבי הזכויות בחלקת קרקע בנס ציונה, שהאישה קיבלה במתנה לפני הנישואים. בית המשפט למשפחה וביהמ"ש המחוזי הכירו בזכותו של הגבר